

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag

21 december 2005

Ons kenmerk

BVE/2005/52942

Onderwerp

Voortgang herontwerp kwalificatiestructuur/mbo

Met mijn brief BVE/KenO/2004/57895 van 21 december 2004 heb ik u, mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mijn beleidsreactie op het voorstel van de stuurgroep Kwalificatiestructuur gestuurd. In die reactie heb ik u toegezegd dat ik u in de tweede helft van 2005 nader zou informeren over het herontwerp van de kwalificatiestructuur en het herontwerp van het mbo. Met deze brief doe ik die toezegging gestand. Daarnaast informeer ik u over de rapportage Proeftuinen 2004-2005 en over de opleiding Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent (AKA).

De stuurgroep Competentiegericht Beroepsonderwijs (CBO), de opvolger van de stuurgroep Kwalificatiestructuur, heeft mij in september 2005 geïnformeerd over de voortgang van het herontwerp van de kwalificatiestructuur en het herontwerp van het mbo. De aanvullende voorstellen van de stuurgroep zijn neergelegd in drie brieven. De brieven bevatten thema's die te maken hebben met het herontwerp kwalificatiestructuur/mbo of met de randvoorwaarden voor de toekomstige wettelijke structuur en de bekostiging van herontwerptrajecten mbo. Deze lijst met thema's is in samenwerking met het departement tot stand gekomen. De Inspectie van het Onderwijs en de Adviescommissie Onderwijs-Arbeidsmarkt (ACOA) hebben over het voorstel van de stuurgroep geadviseerd. De opmerkingen van deze instanties heb ik zoveel mogelijk bij mijn reactie betrokken. Beide instanties ondersteunen op hoofdlijnen de voorstellen van de stuurgroep. Omdat de stuurgroep mij nog niet op alle punten heeft geadviseerd, is zowel de Inspectie als de ACOA terughoudend in hun oordeel of het invoeringsproces dekkend belegd is. Het is op dit moment nog te vroeg in het ontwikkelingsproces van het herontwerp om een afgerond oordeel te geven.

In deze brief ga ik nader in op de aanvullende voorstellen van de stuurgroep. Mijn reactie is als volgt opgebouwd:

1. Rapportage proeftuinen 2004-2005;
2. Arbeidsmarktgekwalificeerde Assistentopleiding (AKA);
3. Reactie op de thema's van de Stuurgroep.

1. Rapportage proeftuinen 2004-2005

Op 3 oktober heeft het gemeenschappelijk procesmanagement onder de titel "Een dag zonder leren, is een verloren dag", mij de eindrapportage Proeftuinen MBO 2004-2005 aangeboden. Deze eindrapportage is door het Centrum voor Innovatie van Opleidingen (Cinop) in opdracht van genoemd procesmanagement opgesteld.

Het onderzoek, dat u als bijlage bij deze brief aantreft, geeft vooral een beeld van de uitvoering, de ervaringen en de opbrengsten voor wat betreft de aspecten van het onderwijs. In het studiejaar 2004-2005 waren de scholen aan zet om, op basis van kwalificatieprofielen, opleidingen te maken en die in de praktijk uit te testen. Zoals bekend is er bij de proeftuinen sprake geweest van een vliegende start. De uitkomsten van het onderzoek moeten dan ook in deze context bekeken worden. In de volgende jaren zal ook aan de bedrijvenkant en de aansluiting met vmbo en hbo meer aandacht worden geschonken.

De opbrengsten van de proeftuinen zijn door de stuurgroep verwerkt in de advisering op de thema's waar het in deze brief over gaat.

Geconstateerd kan worden dat er daadwerkelijk sprake is van een interactief ontwikkelingsproces. Op basis van de ervaringen zoals die zijn opgedaan in de proeftuinen is een sterkte/zwakte-analyse gemaakt van de gehanteerde kwalificatiedossiers. Dat heeft geleid tot de ontwikkeling van een nieuw format voor de kwalificatiedossiers.

In volgende onderzoeken die betrekking hebben op de experimenten, zal ook nadrukkelijk de bedrijvenkant alsmede de positie en waardering van de deelnemers in de evaluatie worden meegenomen.

2. Arbeidsmarktgekwalificeerde Assistentopleiding

In het Plan van Aanpak Jeugdwerkloosheid van 30 juni 2003 werden maatregelen aangekondigd om de positie van jongeren op de arbeidsmarkt te versterken. Eén van deze maatregelen voorzag in het mogelijk maken van een brede assistent-opleiding. Om dat voor elkaar te krijgen heeft mijn voorganger Annette Nijs de stuurgroep Kwalificatiestructuur in maart 2004 gevraagd de coördinatie van de nieuwe, brede assistent-opleiding op zich te nemen. Om de start van deze brede assistent-opleiding op korte termijn te realiseren, is afgesproken dat er sprake moest zijn van een simpele procedure met zo min mogelijk beperkende randvoorwaarden. Terugkijkend kan geconstateerd worden dat dit is gelukt. Maar betekent dat nu ook dat de Arbeidsmarktgekwalificeerde Assistentopleiding (AKA) zoals de opleiding inmiddels is genoemd, een wondermiddel is? Wat mij betreft is het nog te vroeg om conclusies te trekken, ook al heeft het Procesmanagement mij 3 oktober jongstleden het activiteitenverslag van het eerste jaar van de AKA aangeboden. Met alle betrokkenen moet bekeken worden of de AKA voldoet aan de eisen die aan een dergelijke opleiding gesteld worden.

Uit eerder genoemde rapportage blijkt dat de geconstateerde groei in het eerste jaar van deze opleiding een uiting is van een maatschappelijk probleem. Daarnaast is duidelijk dat veel deelnemers aan dit traject geen arbeidsmarktkwalificatie zullen bereiken. Voor deze groep is het dichterbij brengen van de arbeidsmarkt het maximaal haalbare. Dit betekent dat er spanning kan zitten tussen programma's die deelnemers naar de arbeidsmarkt leiden en de programma's die resocialiserend van karakter zijn. Dáár moet een goed evenwicht tussen gevonden worden. Maar ik wil wel een duidelijk signaal afgeven; het moet namelijk niet zo zijn dat de AKA wordt gebruikt als een 'afstroom-opleiding' voor deelnemers uit educatie- of inburgeringstrajecten. Daar is de AKA nadrukkelijk niet voor bedoeld. Waar is AKA dan wel voor bedoeld? Om niemand aan de kant te laten staan.

3. Reactie op de thema's van de Stuurgroep CBO

Arrangement reguliere invoering

De stuurgroep heeft op basis van rapportages van het gemeenschappelijk procesmanagement nader gesproken over de invoeringsdatum van het vernieuwde mbo. De stuurgroep heeft geconcludeerd dat, in tegenstelling tot een eerder advies, de reguliere invoering van de nieuwe structuur per 1 augustus 2008 kan plaatsvinden. De periode tot de invoeringsdatum kan dan gebruikt worden voor het verder

uittesten van de kwalificatieprofielen en het opdoen van ervaring met het competentiegerichte beroepsonderwijs.

Ik neem het voorstel van de stuurgroep over om instellingen in staat stellen tot 1 augustus 2008 een fasegewijze opbouw van de experimenten te effectueren. Concreet betekent dit dat in de experimenteerjaren 2005-2006, 2006-2007 en 2007-2008 het aantal deelnemers aan experimentele opleidingen zal toenemen van 20% in 2005-2006 tot 50% in 2006-2007 en 75 % in het experimenteerjaar 2007-2008.

Ik heb er vertrouwen in dat op deze wijze de reguliere invoering per 1 augustus 2008 kan plaatsvinden.

De kwalificatiedossiers

De aanpak van de stuurgroep heeft er toe geleid dat in de afgelopen periode op basis van ervaringen in de praktijk verbetervoorstellen zijn ontwikkeld. Dit zal uiteindelijk leiden tot een forse aanpassing c.q. verbetering van de kwalificatiedossiers. Kort samengevat gaat het om één geheel, samengesteld uit vier elkaar aanvullende onderdelen en ontwikkeld aan de hand van ontwikkelvoorschriften, het format genaamd. Deel één geeft een beeld van het beroep, deel twee geeft een beeld van het kwalificatieprofiel, deel drie bevat de specificaties van het profiel en deel vier gaat over de verantwoording.

Ik ben er content mee dat verbeterlagen tijdig worden gemaakt. Wel moet ervoor gewaakt worden dat kenniscentra en instellingen afhaken juist omdat er wijzigingen worden doorgevoerd.

Om dat risico te minimaliseren heeft de stuurgroep een communicatiestrategie ontwikkeld, waarbij het gemeenschappelijk procesmanagement optreedt als communicatieregisseur.

Op deze manier wordt gezorgd voor een breed draagvlak, zowel bij de direct belanghebbenden als de bredere kring daarbuiten.

Natuurlijk kan het zo zijn dat op basis van evaluatie van de experimenten in de komende periode nog enkele wijzigingsvoorstellen worden doorgevoerd. Ik heb er vertrouwen in dat dit niet zal leiden tot (weer) een nieuw format. De stuurgroep heeft als ambitie geformuleerd dat in het schooljaar 2007-2008 tenminste 75% van de kwalificatiedossiers op het nieuwe format gebaseerd moet zijn.

Verantwoording en toezicht kwalificatiestructuur

De stuurgroep heeft diverse malen indringend gesproken over dit onderwerp. Het gaat hier immers om de werking van het stelsel van de kwalificatiestructuur en in lijn daarmee ook de examinering. Een nadere doordinking over, met name, de koppeling met de examinering is de reden dat de stuurgroep meer bedenktijd nodig heeft.

Met belangstelling zie ik een vervolgvorstel van de stuurgroep voorjaar 2006 tegemoet.

Regionale inkleuring

Zoals bij het thema *kwalificatiedossiers* al is vermeld, heeft de stuurgroep besloten voor de ontwikkeling van kwalificatiedossiers een nieuw format vast te stellen. Met dit nieuwe format wordt meer, véél meer ruimte geboden aan de regionale inkleuring van kwalificatiedossiers. Meer specifiek gaat het dan om verbindingen met het vmbo, het hbo en het regionale bedrijfsleven.

De kwalificatiestructuur biedt de ruimte aan te sluiten bij de wensen van de bedrijven, zonder de verantwoordelijkheden van de instellingen en de kenniscentra teniet te doen. Ook de beroepspraktijkvorming werkt daarbij bevorderend. Tevens heeft de instelling nog 20% vrije ruimte in de opleidingstijd. Daarmee kan ingespeeld worden op de specifieke wensen van en in de regio.

Met de stuurgroep ben ik van mening dat de ontwikkelde instrumenten voldoende mogelijkheden bieden voor het vergroten van de betrokkenheid van het bedrijfsleven, uiteraard met inachtneming van de individuele loopbaan van de deelnemer.

Kwalificatiestructuur in Europees verband

De stuurgroep volgt de Europese ontwikkelingen op de voet.

De Europese Commissie heeft eerder dit jaar de lidstaten van de Europese Unie gevraagd om een reactie te geven op het voorgestelde European Qualification Framework (EQF), zoals dat op 14 juli 2005 is gepresenteerd. In Nederland heeft minister van der Hoeven een brede consultatieronde

georganiseerd, waarbij ook de stuurgroep, Colo en Bve Raad actief betrokken zijn. De minister stuurt de Europese Commissie deze maand de Nederlandse reactie op het EQF toe.

Bestuurlijk juridische randvoorwaarden

Vanaf 1 augustus 2005 is er in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) een experimenteerregeling opgenomen. Deze regeling vormt de grondslag voor de experimenten. Om deze experimenten in het mbo mogelijk te maken, wordt jaarlijks een ministeriële regeling opgesteld en gepubliceerd. Voor de reguliere invoering van het hernieuwde mbo is een wetswijziging noodzakelijk. Om deze wetswijziging mogelijk te maken heeft de stuurgroep een werkgroep juridische randvoorwaarden ingesteld. Op basis van adviezen van deze werkgroep levert de stuurgroep in het voorjaar van 2006 een advies op over de juridische randvoorwaarden voor het competentiegerichte beroepsonderwijs. Dit advies van de stuurgroep zal ik betrekken bij mijn afwegingen ten aanzien van het wetgevingstraject.

Verantwoordelijkheidsverdeling leer- en burgerschapscompetenties

De stuurgroep heeft bij dit thema geconcludeerd dat het door hen in een eerder stadium ontwikkelde systeem van 'schering en inslag' geen meerwaarde biedt. Het zijn immers de onderwijsinstellingen die op basis van kwalificatiedossiers vorm en inhoud geven aan leercompetenties. Daarbij putten de instellingen uit een gemeenschappelijk vastgesteld document. Hierbij is het belangrijk dat wordt vastgelegd wie hiervoor de eindverantwoordelijkheid draagt. Ik steun deze koerswijziging.

Deskundigheidbevordering personeel

De stuurgroep heeft nog eens aangegeven dat het succes van het competentiegerichte beroepsonderwijs valt of staat met de betrokkenheid van voldoende en deskundig personeel. Ook de praktijkopleiders en leermeesters in de leerbedrijven vervullen hierbij een grote rol; zij begeleiden de deelnemer immers tijdens de beroepspraktijkvorming. Met deze opmerking van de stuurgroep ben ik het eens. Juist daarom krijgen de instellingen in 2006 extra middelen beschikbaar als eenmalige bijdrage in de kosten voor de ontwikkeling van competentiegerichte lesmaterialen, voor de toerusting van docenten en andere onderwijsgevendenden door middel van docentstages in het bedrijfsleven en voor maatwerktrajecten voor met name deelnemers aan de nieuwe arbeidsmarkt kwalificerende assistentopleiding. Het betreft middelen uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) die worden toegevoegd aan de middelen voor de innovatiebox voor instellingen. De inzet van deze middelen gebeurt conform de afspraken in het kader van de innovatiebox.

Domeinen

De stuurgroep heeft het gemeenschappelijk procesmanagement verzocht een nadere uitwerking te maken van een clustering van verwante kwalificatieprofielen. Dit ordeningsprincipe moet toegesneden zijn op de inhoudelijke doelstellingen van het mbo:

- faciliteren van het keuzeproces van de leerling;
- ontkoppeling van 'voor' en 'achterkant' (bijvoorbeeld breed starten en smal afronden);
- vrij verkeer van studenten binnen een cluster/domein;
- anticiperen op inhoudelijke verwante kwalificatieprofielen;
- reduceren administratieve last van de Crebo-registratie.

Ik wacht nadere voorstellen van de stuurgroep in dezen af.

Beroepspraktijkvorming

De beroepspraktijkvorming (bpv) is één van de pijlers van het competentiegerichte beroepsonderwijs. Op verzoek van uw Kamer heb ik in 2004 € 2 miljoen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van bpv-plaatsen in het competentiegerichte beroepsonderwijs. In eerste instantie is daarbij de focus gericht op de Arbeidsmarktgekwalificeerd Assistent (AKA).

De stuurgroep heeft mij gemeld dat prolongatie en verbreding van het project noodzakelijk is. Het realiseren van meer vormen van binnenschoolse praktijk is daarbij een belangrijk gegeven. De afspraken die het kabinet onlangs met de sociale partners tijdens de zogenoemde werktop over de beroepspraktijkvorming heeft gemaakt, sluiten hier naadloos op aan.

Beroepskolom

In de experimenteerperiode geeft het gemeenschappelijk procesmanagement ook aandacht aan de beroepskolom. Het gaat daarbij om experimenten die de aansluiting tussen vmbo-mbo en mbo-hbo daadwerkelijk vorm en inhoud geven.

MBO-HBO

In veel regio's in het land werken mbo-scholen en hbo-instellingen, al of niet op basis van regionale arrangementen, samen. Doel daarvan is de realisatie van doorlopende leertrajecten, vergroten van de doorstroom en het boeken van kwalificatiewinst. Het gemeenschappelijk procesmanagement heeft het Landelijk instituut Informatie- en expertiseCentrum aansluiting hbo (LICA) gevraagd een onderzoek te doen naar de stand van zaken. Een eerste kwantitatieve tussenrapportage wordt begin 2006 verwacht. Het gemeenschappelijk procesmanagement zal op basis hiervan aanbevelingen doen aan de Stuurgroep.

VMBO-MBO

De stuurgroep constateert dat in het vmbo diverse trajecten aan de gang zijn die, net als in het mbo, als herontwerp gekwalificeerd kunnen worden. De focus van de stuurgroep ligt hierbij op aspecten zoals programmering, inrichting en examinering.

De stuurgroep bepleit de koppeling van experimenten die op grond van de notitie "VMBO, het betere werk" tot stand komen met de experimenten zoals die vorm krijgen bij het herontwerp van het mbo.

De stuurgroep besteedt in het advies veel aandacht aan het onderwerp doorlopende leerlijnen. De stuurgroep doet voorstellen die de start van proefprojecten vmbo-mbo en mbo-hbo mogelijk moeten maken. Het betrekken van vmbo en hbo bij de lopende experimenten in het herontwerp kwalificatiestructuur/mbo spreekt mij aan.

In dit kader refereer ik aan de in "VMBO, het betere werk" genoemde Regeling vernieuwende projecten doorlopende leerlijnen vmbo/mbo waarbij vmbo- en mbo-instellingen een gezamenlijk traject ontwikkelen voor een doorlopende leerlijn. De vernieuwingen van het vmbo en de kwalificatiestructuur in het mbo vormen een belangrijke aanleiding voor deze doorstroomprojecten. Daarnaast wijs ik op de Subsidieregeling innovatiearrangement 2005 waarin een bedrag van € 2,5 mln. is toegevoegd voor het versterken van het leertraject vanuit de gemengde en de theoretische leerweg van het vmbo naar een vervolgopleiding in het mbo. Ik ga er van uit dat in het kader van het innovatiearrangement de door de stuurgroep bedoelde verbindingen gelegd worden. Dat vind ik een belangrijke ontwikkeling.

Overigens zal ik het gemeenschappelijk procesmanagement vragen in de experimenteerperiode extra aandacht aan de beroepskolom te geven. De in ontwikkeling zijnde nieuwe competentiegerichte kwalificatiestructuur vormt daarbij de basis voor uit te voeren experimenten in het mbo.

Tot slot

Zowel het herontwerp van de kwalificatiestructuur als het herontwerp mbo is een proces van lange adem. De reguliere invoering is voorzien per 1 augustus 2008. Tot die tijd is er sprake van experimentele opleidingen. Ik heb in de afgelopen periode gemerkt dat zowel de stuurgroep als het gemeenschappelijk procesmanagement bovenop de experimenten zitten en de bevindingen die in de praktijk worden opgedaan vertalen naar de bijstelling van eisen die aan de nieuwe kwalificatieprofielen en daaruit voortvloeiend aan het competentiegerichte beroepsonderwijs worden gesteld.

Op grond van deze constatering heb ik de overtuiging dat we met het herontwerp van zowel de kwalificatiestructuur als het middelbaar beroepsonderwijs in de BVE-sector op de goede weg zijn. De stuurgroep CBO heeft nog niet op alle thema's voorstellen ontwikkeld. Van de ontwikkelingen zal ik u op de hoogte houden.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, dr. C. P. Veerman

Mark Rutte

Bijlage: "Een dag zonder leren, is een verloren dag", onderzoek proeftuinen 2004-2005 van het Cinop